

JORGOSZ SZEFERISZ VERSEI

SZTRATISZ TENGERÉSZ TRANSVAALBAN

Itt nincsen aszfodelusz, jácint, sem ibolya.
Hogyan beszéljek hát a halottakkal?
Csak e virágok nyelvén tudnak ők,
azért hallgatnak,
utaznak és hallgatnak, túrnek és hallgatnak
„ott, hol az álmok népe lakik, ott, hol az álmok népe lakik”

Ha dalba kezdek, zajt ütök
és hogyha zajt ütök —
arábiai kékes kacsóikat emelintve
vagy libasor rebbenő szárnyaként
az agapantuszok csöndre intenek.

Nehéz és kínos ez: az élőkkel nem boldogulhatok,
először is, mert nem beszélnek, és aztán
mert a holtaktól kell tudakolnom,
merre vegyem utamat.
Másképpen nem lehet: mihelyt elalszom,
az ezüst kötelet elvágják a társak,
s a szelek tömlője ürül.
Töltöm, de ürül, töltöm, de ürül.
Fölébrednek
és úszom, mint aranyhal
villám hasadékán
és szél és özönvíz és emberi testek
és agapantuszok a csillapíthatatlan szomjú földbe
szögezve, mint a sors nyilai,
és rengenek vonagló sugallatoktól,
akárha hajdani szekér tetején,
mely rossz utakon, öreg kövesutakon döcög,
agapantuszok, néger aszfodeluszok:
hogyan fogjam én föl ezt a vallást?
Elsőnek amit teremtett az Isten, az a szeretet,
utána jön a vér
és a vérszomj,
amit a test ivarmagja ingerel,

akár a só.
 Elsőnek amit teremtett az Isten, az hosszú utazás;
 vár az a ház
 kék füsttel,
 öreg kutyával,
 mely visszatértem várja, hogy kimúljon.
 És én a holtak tanácsára szorulok,
 azokat meg az agapantuszok néma csendben tartják,
 mint tengermély és víz a pohárban.
 Drága egy Elpenórom, szegény bolond Elpenórom!
 S a társak Kirké udvarán maradnak.
 Vagy — netán látod is őket?
 „Segítség!” kiáltozzák
 a teljes pszuzulásból.

Transvaal, 1942.

AGGASZTYÁN A FOLYÓPARTON

— — — — —
 Meg kell vizsgálni mégis, hogyan jutunk előbbre;
 Érezni, gondolkodni, mozogni nem elég,
 Sem kockáztatni testünket ódon lőréseken, amikor égő
 olaj és olvadt ólom ömlik a várfalon.
 Meg kell vizsgálni hát: merre tartunk,
 De nem úgy, ahogy szenvedésünk, gyermekeink éhe és a túlsó
 partról társaink örvénylő hívása akarja.
 Sem úgy, ahogy a virrasztó mécses duruzsolja hangulatilag
 A gyógyszeres csillogás a délben mütött kisleány ágya fejénél;
 Hanem talán olyanképpen — hogy úgy mondjam — ahogyan
 Az Afrika mélyébe zárt nagy tavakból ered a hosszú folyó,
 Mely valamikor isten volt, majd út, éltető, ítélkező és
 delta lett;
 Mely az ókori bölcsék tanítása szerint sohasem ugyanaz
 És mégis mindig ugyanaz a test és ugyanaz az ágy és
 és ugyanaz a jelkép.
 Ugyanaz az igazodás.
 Nem kérek semmi mást, csak azt, szólhassék egyszerűn:
 adassék meg nekem ez a kegy.
 Hisz annyi zenével terheltük meg a dalt, hogy már-már
 elmerül.
 Művészetünket úgy felékítettük, hogy arca odavan a
 cicomától,
 És ideje, hogy kimondjuk azt a keveset, amit el kell
 hogy mondiunk, hisz maholnap
 vitorlát bont a lelkünk.
 Ha emberi a fájdalom, mi nemcsak szenvedésre születtünk
 embernek,
 Ezért gondolok annyit ezekben a napokban a nagy folyóra,
 A nagy jelentésre, mely füvek és primitívek közt,
 Legelésző és szomjukat csillapító állatok,
 Vető és arató emberek
 És nagy sírok, ám apró kis sírhelyek közt is hömpölyög,

És a maga útján hömpölygő árja alig különbözik az emberi vértől
 És a szemektől, ha messzeségbe merednek az emberek,
 félelem nélkül szívükben,
 S nem rémüldöznek naponta semmiségeken vagy nagy dolgokon,
 Ha úgy néznek a messzeségbe, mint a csavargó, aki megszokta,
 hogy útját az égitesetek járásához szabja,
 Korántsem úgy, ahogy mi a minap, hogy az alvó arab házba
 zárt kertet néztük,
 A mohamedán házikók mögötti kiskertet, mely folyton
 változtatta alakját, növekedve és zsugorodva,
 Tekintetünk szerint változtattuk mi is vágyunk és lelünk
 alakját,
 A dél szúrós hegyén, mi — türelmes téisztája a világnak,
 mely úz és dagaszt bennünket,
 Kik fennakadtunk szőtt hálóján egy életnek, mely igaz
 volt, és porrá lett, és homokba szóródott,
 Nem hagyva mást maga után, csak egy karcsú pálma véges-
 telen bőlongsát, amibe belekábultunk.

1942, Kairó.

ENGOMI

Tágas és sík a völgy; messziről
 idelátszik a dolgozó kezek mozgása.
 Gyapjas kis felhők közt az égen itt-ott
 rózsálló aranyszín kürt a naplemente.
 Gyér füvet, túskebokrokot ingat a pára, eső
 után könnyedén. Bizonyára esett valahol,
 a hegyek alja ködlik a szemhatáron.

És ballagok a dolgozók felé,
 a barázdában kapálgató férfiak s nők felé.
 Hajdan itt város volt: falai, utcái, házai
 mint küklopsz megkövült izmai merednek,
 anatómiája a kimerült erőnek
 a régész, az érzéstelenítő vagy a sebész szemében.
 Kísértő múlt, selyem, ajkak és pompázat elmerültek,
 s a fájdalom lebbenő fátylai
 a szenttelen tar temetőt kitakarják.

Tekintetem a kapálókra emelem, és amint
 görnyedve döngetik ezt a néma csendet,
 nehéz és gyors ütemben, akárha a sors
 szekere dübörögne e romok fölött.

Lépdelek s egyszer csak nem lépek többé:
 fölnéztem — s a madarak megkövültek,
 fölnéztem — s az ég megváltozott,

fölnéztem — s a kapálók mozgása elakadt
s kiragyogott közülök egy arc:
fekete haja hátrabontva, szemöldöke
rebbenő fecskeszárny, ajka fölött
feszülő ív a cimpa, és a kapáló mozdulatból
mezei Szűzanya bontja bimbózó kebleit,
mozdulatlan játék.

És körbe járatom tekintetem:
lányok dagasztanak, s érintetlen a tészta,
asszonyok fonnak, s az orsó nem pereg,
nyáját itatnak, s a bóbiskoló zöld víz
fölött a nyelvek megfüggenek,
és veszteg bottal áll a pásztor.
Szemem az emelkedő testre vetem megint;
a sokaság, mint hangya nyüzsög körülötte,
döfködik dárdával, de sebet nem ütnek rajta.
Akár a hold, a hasa tündököl.
s én arra gondoltam, az ég az a méh,
mely szülte és magába fogadja anyát és gyermekét.
Márvány lába veszteg,
majd eltűnik: egy Mennybemenetel.

A világ

visszaváltozik azzá, ami volt,
mostanivá és földivé.

És gyantailat

tengri be ismét a hajdani emlékezések
lomb és medves ajkak közé szorult hajlatait
s egy pillanat és kikapadt minden az egész völgyben,
e sziklás csüggedésben kimerült erőben,
e sivár, tüskés, gyérfüvű tájon,
hol kígyó surran a homokban,
hol évekbe kerül a halálnak, míg ideér.

KARCOLATOK EGY NYÁRHOZ

— kiadatlan szemelvény —

Edgar Poe emlékének

Évek, mint szárnyak. Min mereng a mozdulatlan holló?
Min merengenek fák gyökerénél a holtak?
A kezek színe olyan volt, mint a hulló alma
És a nyomában támadt öblös mély hang.
Alkik utaznak, vitorlát és csillagokat rögzítenek,
Hallgatják a szelet, hosszabban, mint a szél a kürtcsigába zárt
Másik tengert közvetlen közelükben, semmi más
Nem hallanak ők, ciprusok árnyékában elveszett arcot,
Érmét nem keresnek; nem tanakodnak magukban,
Ha hollót látnak száraz ágon: vajon min mereng?
Megült mozdulatlanul óráimon, kissé fennebb,
Egy szobor lelke, melynek nincs szeme.

Mi gyült halomba ebben a madárban!
 Elfeledett emberek milliói, elzilált arcvonások,
 Szétfejtett ölelések, tétova nevetések,
 Félbeszakadt munkák, csendes állomások.
 Szitáló aranyeső nyomasztó álma.
 Mozdulatlan marad. Figyeli óráimat. Min mereng?
 Mennyi a benne lakozó láthatatlanokban a seb,
 Az indulat függőben az Utolsó Ítéletig,
 Alázott vágyak, földdel elvegyülők,
 Megölt kisgyermek, hajnalra kimerült asszonyok.
 Ki tudja, mint nyomasztja azon a száraz ágon
 Gyökérzetét a sárga fának s mint nehezedik más emberek
 Vállára, föld alá merült idegen arculatokra,
 Kik egy cseppnyi vizet sem vehetnek többé magukhoz.
 Ki tudja, hova nehezedik?
 Kezednek, mint vízben vagy tengeri türegekben
 Minden kéznek, gondtalanul könnyű volt a súlya,
 Tengerszigetekig, szemhatárig oly mozdulattal elsímtó,
 Mint amilyennel egy sötét gondolatot hessent el az ember.
 Súlyos a síkság eső után. Min mereng
 A szürke égre meredő fekete láng,
 Az ember és emlékezete,
 A seb meg a sebet okozott kéz közt markolt fekete kard?
 A síkság elborult, nyeli az esőt, a szél elült.
 Lélegzetem ki-kihagy — ki teszi vissza a helyére?
 Emlékezés közepette — örvény — egy rémült mellkas
 Az árnyak közt, melyek vívódnak, hogy férfivá, nővé testesüljenek,
 Az álom és halál közt pangó élet.
 Kezednek mindig volt egy mozdulata a tenger álma felé,
 Az aranypók révületét becéző,
 Égitesteket nap felé ragadó mozdulata,
 Lehunyt szemhéjak, csukott szárnyak...

Koritsa, 1937 telén.

Dudás Kálmán fordításai